

Załącznik 6.8 Syntetyczne odpowiedzi na pytania badawcze

Lp.	Pytanie badawcze	Edukacja przedszkolna
1.	Jaka jest teoria zmiany wsparcia (logika interwencji) w zakresie edukacji przedszkolnej? Czy zastosowana logika interwencji pozwoli/pozwołała na osiągnięcie spodziewanych wyników interwencji w ramach RPO WP 2014-2020?	<p>W obszarze edukacji przedszkolnej w RPO WP 2014-2020 zdiagnozowano problem niedostatecznie rozwiniętego systemu opieki nad dziećmi, który stanowił strukturalny problem rynku pracy w regionie. Wskazano na ograniczoną dostępność edukacji przedszkolnej, szczególnie na obszarach wiejskich, oraz w aglomeracjach i na obszarach miejskich, gdzie popyt na usługi w zakresie opieki przedszkolnej znacznie przewyższa podaż ofert. W Programie podkreślono także wyzwanie, jakim jest jakość edukacji przedszkolnej. Wszystkie wymienione potrzeby i wyzwania znalazły odzwierciedlenie w działaniach przewidzianych w Programie, na pierwszym miejscu stawiając zwiększenie dostępności miejsc przedszkolnych na obszarach z największymi deficytami. Wszystkie działania mają przypisane w Programie wskaźniki produktów oraz wskaźniki rezultatu.</p> <p>Oczekuje się, że zwiększenie dostępu do opieki przedszkolnej przełoży się na efekty społeczno-gospodarcze, zmniejszenie dysproporcji w upowszechnianiu edukacji przedszkolnej, promowanie godzenia pracy z życiem prywatnym, a także stymulowanie rozwoju dziecka i lepsze przygotowanie do edukacji szkolnej, co przyczyni się do wyrównania szans edukacyjnych dzieci. Wspieranie edukacji przedszkolnej ma pozwolić pogodzić pracę z życiem rodzinnym, co jest warunkiem niezbędnym dla zwiększenia zatrudnienia wśród młodych rodziców, w tym, w szczególności kobiet. Oczekuje się również korzyści na poziomie stymulowania rozwoju dziecka i lepszego przygotowania go do podjęcia edukacji szkolnej, w tym równoważenia szans edukacyjnych dzieci, w szczególności pochodzących z obszarów wiejskich. W szerokim ujęciu oczekuje się poprawy spójności społecznej i terytorialnej. Zastosowana logika interwencji pozwoliła na osiągnięcie spodziewanych wyników interwencji w ramach RPO WP 2014-2020.</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 2.1</p>
2.	Jaka jest skuteczność wsparcia w zakresie	Skuteczność wsparcia w zakresie edukacji przedszkolnej w ramach Działania 9.1 i Poddziałania 6.4.1 jest wysoka.

	<p>edukacji przedszkolnej w ramach osi priorytetowej IX i VI (Działanie 9.1 i Poddziałanie 6.4.1)?</p>	<p>Świadczy o tym wysoki stopień osiągnięcia założonych wartości wskaźników produktu i rezultatu oraz wydatkowania alokacji. Do skuteczności wsparcia przyczyniły się trafnie dobrane pod względem potrzeb regionu kryteria oceny wniosków i warunki konkursowe, a także umiejętność szybkiego reagowania IZ/IP RPO WP 2014-2020 na potrzeby wnioskodawców.</p> <p>Pod względem terytorialnego rozkładu wsparcia, największym beneficjentem jest powiat rzeszowski. Na drugim miejscu znalazł się powiat ropczycko-sędziszowski oraz Rzeszów. Warto podkreślić dużą skalę wsparcia w powiecie ropczycko-sędziszowskim, który ma niekorzystne wskaźniki pod względem liczby miejsc w przedszkolach na 1000 dzieci oraz odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Znaczącym beneficjentem Poddziałania 6.4.1 są też powiaty nizański i lubaczowski. Projekty w obszarze edukacji przedszkolnej są realizowane we wszystkich powiatach, poza powiatem bieszczadzkim, który charakteryzuje się najniższą wśród wszystkich powiatów gęstością zaludnienia, rozproszonym osadnictwem, niewielką liczbą dzieci w wieku 0-4 lata, a na jego terenie znajduje się wiele gmin o niskich budżetach samorządowych. Są to prawdopodobne przyczyny niskiego zainteresowania realizacją projektów w obszarze edukacji przedszkolnej na tym terenie.</p> <p>Czynniki, które wpływały na skuteczność realizacji projektów to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • trudności ze znalezieniem odpowiedniego lokalu przez beneficjentów i potencjalnych beneficjentów (negatywny), • trudności w rozstrzygnięciu postępowań przetargowych oraz trudności w dotrzymaniu zapisów umów przez wykonawców (negatywny), • pandemia Covid-19 (negatywny), • warunek przygotowania na etapie aplikowania o wsparcie szczegółowej diagnozy potrzeb (pozytywny), • doświadczenie beneficjentów w przygotowywaniu i koordynowaniu projektów (pozytywny), • wysokie zaangażowanie nauczycieli (pozytywny). <p>Na efekty, również przyszłe (w tym utrzymanie miejsc wychowania przedszkolnego oraz ich wykorzystanie), wpływ mają:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stały popyt na edukację przedszkolną, co związane jest z
--	--	--

		<p>m.in. rosnącą świadomością rodziców/opiekunów na temat roli przedszkola w rozwoju małego dziecka,</p> <ul style="list-style-type: none"> • dodatnie saldo migracji do Rzeszowa i powiatu rzeszowskiego, co może sugerować, że zapotrzebowanie na edukację przedszkolną na tych terenach w najbliższych latach będzie duże, • zmiany na rynku pracy, spadek bezrobocia (oznacza większy popyt u pracujących rodziców na miejsca w przedszkolach), • obowiązek zapewnienia miejsc przedszkolnych dla dzieci w wieku 3-6 lat, • podwyższenie wieku rozpoczęcia obowiązku szkolnego do 7 roku życia. <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 2.2</p>
3.	<p>Jaka jest dostępność do usług edukacji przedszkolnej w województwie podkarpackim?</p>	<p>Dostępność do usług edukacji przedszkolnej w województwie jest różnicowana terytorialnie – wciąż dość wysoka na terenach miejskich, niższa na terenach wiejskich. Świadczy o tym średni poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej oraz niewielka dostępność miejsc wychowania przedszkolnego na terenach wiejskich. W całym województwie liczba miejsc w przedszkolach na 1000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat w 2019 roku według danych BDL GUS wahała się pomiędzy gminami od 36 (gmina wiejska Miejsce Piastowe) do 1468 (gmina miejska Jasło). Średnia dla województwa wyniosła 692. W 2019 roku w 16 podkarpackich gminach wiejskich liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce wychowania przedszkolnego wyniosła więcej niż 3 w porównaniu do prawie wszystkich gmin miejskich, gdzie wartość wskaźnika osiągnęła poniżej 1. Średnia wartość dla województwa wyniosła 1,04. Poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej mierzony wskaźnikiem GUS „odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym” w 2019 roku wyniósł 70% dla wsi i 111% dla miast. Warto zauważyć, że wartość wskaźnika znacząco wzrosła od 2013 roku – na terenach wiejskich o 15 punktów procentowych, w miastach o 22 p.p. W przypadku terenów wiejskich jest to tendencja pozytywna, natomiast poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej powyżej 100% świadczy o zmniejszającej się dostępności do edukacji przedszkolnej na terenach miejskich. Widoczny trend wzrastającego zapotrzebowania na miejsca edukacji przedszkolnej w miastach spowodowany jest dowożeniem dzieci do miejskich przedszkoli z gmin ościennych</p>

		<p>w związku z aktywnością zawodową rodziców. Największe zapotrzebowanie dotyczące zwiększania dostępności do usług edukacji przedszkolnej zidentyfikowano w 16 gminach wiejskich, w których w 2019 roku odnotowano poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej poniżej 60%¹. W części tych gmin nie realizowano żadnych projektów służących zwiększaniu dostępu do edukacji przedszkolnej (zarówno z środków EFS, jak i EFRR).</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 2.3.1</p>
4.	<p>Czy wzrosła dyspozycyjność opiekunów dzieci w wieku przedszkolnym, które korzystały z utworzonych w ramach RPO WP 2014-2020 miejsc wychowania przedszkolnego (głównie kobiet) i jak przełożyło się to na wzrost ich aktywności na rynku pracy?</p>	<p>Dzięki uczęszczaniu dziecka do przedszkola wzrosła dyspozycyjność rodziców/opiekunów, w szczególności kobiet, których dzieci korzystały z utworzonych w ramach RPO WP 2014-2020 miejsc wychowania przedszkolnego. Niemal 1/3 badanych opiekunów dzieci, które w wyniku realizowanego wsparcia zostały objęte wychowaniem przedszkolnym, była bezrobotna (w tym głównie to osoby zarejestrowane w urzędzie pracy), przy czym bezrobocie częściej dotyczyło kobiet niż mężczyzn. Gdy dziecko zaczęło uczęszczać do przedszkola 12,6% badanych zaczęło szukać pracy, a 11,9% ją znalazło. Warto dodać, że 11,5% osób rozpoczęło edukację/kształcenie/samokształcenie. U osób, w przypadku których doszło do zmiany statusu zawodowego, zdecydowana większość (82%) deklaruje, że nastąpiło to wskutek otrzymanego wsparcia.</p> <p>Objęcie dziecka edukacją przedszkolną spowodowało poszukiwanie oraz podjęcie pracy przez kobiety – zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich.</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 2.3.3</p>
5.	<p>W jakim stopniu uzyskane dotychczas efekty wsparcia można uznać za trwałe?</p>	<p>Uzyskane dotychczas efekty wsparcia charakteryzują się wysokim stopniem trwałości. Wszystkie miejsca wychowania przedszkolnego utworzone w ramach 47 projektów, które weszły w okres trwałości nadal funkcjonują. Beneficjenci nie tylko utrzymują powstałe miejsca wychowania przedszkolnego, ale również w dużym stopniu je wykorzystują. 78% respondentów deklaruje, że obecnie wszystkie miejsca są zajęte przez dzieci, natomiast 20%, że więcej niż połowa miejsc jest zajętych. Na wysoką trwałość efektów wsparcia mają przede wszystkim wpływ: finansowanie działań po</p>

¹ Są to gminy: Gawłuszowice, Majdan Królewski, Pawłosiów, Medyka, Orły, Jarosław, Fredropol, Bircza, Nozdrzec, Dynów, Domaradz, Sanok, Jaśliska, Nowy Żmigród, Jasło i Skotszyn

		<p>zakończeniu projektów przez organy prowadzące, duży popyt na edukację przedszkolną w regionie, wykorzystywanie przez nauczycieli kompetencji i umiejętności zdobytych w ramach Działania 9.1 w codziennej pracy z dziećmi, a także wysokiej jakości wyposażenie zakupione w ramach projektów.</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 2.5</p>
6.	<p>Jak należy ocenić efektywność realizowanych projektów?</p>	<p>Projekty realizowane w obszarze EFRR charakteryzują się wysoką efektywnością. Udało się to dzięki zastosowaniu w naborze wniosków kryterium oceny projektów premiującego efektywność kosztową. W projektach z obszaru EFS udało się utrzymać wysoką efektywność kosztową wsparcia dzięki zastosowaniu odpowiednich limitów dofinansowania jednego miejsca wychowania przedszkolnego. O wysokiej efektywności świadczy również większa liczba miejsc wychowania przedszkolnego wykazanych w umowach o dofinansowanie, niż założona w Programie.</p> <p>W Poddziałaniu 6.4.1 analiza średniego kosztu jednostkowego wskaźnika średniego kosztu dofinansowania 1 miejsca w objętej wsparciem infrastrukturze w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastrukturze edukacyjnej wskazuje na wysoką efektywność kosztową wsparcia. Najwięcej projektów (17 spośród 38 zakończonych) osiągnęło najwyższą efektywność kosztową, generując najwięcej (65% wszystkich) miejsc. Najniższa efektywność kosztowa dotyczyła 12 projektów, które wygenerowały 17% miejsc. Analiza ta pokazuje, że zastosowane kryterium oceny projektów premiujące efektywność kosztową okazało się skuteczne i warto je zastosować również w przyszłości.</p> <p>W Działaniu 9.1, na etapie programowania wsparcia, koszt jednostkowy wskaźnika Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie oszacowano na 15000 zł. Koszt jednostkowy wsparcia, jaki osiągnęli beneficjenci w projektach zakończonych, wyniósł 15 699,67, udało się zatem utrzymać planowaną efektywność kosztową wsparcia. Stosunek nakładów do osiągniętych efektów można ocenić pozytywnie, ze względu na większą liczbę miejsc wychowania przedszkolnego wykazanych w umowach o dofinansowanie (6826) niż oszacowanych w Programie (5400).</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 2.4</p>

7.	<p>Jaki jest poziom komplementarności EFS i EFRR w ramach badanych PI w obszarze edukacji przedszkolnej?</p>	<p>Zarówno w ramach Poddziałania 6.4.1, jak i Działania 9.1 tworzono miejsca wychowania przedszkolnego, zatem projekty realizowane ze środków EFRR i EFS przyczyniają się wzajemnie do realizacji celów Programu. Poziom komplementarności pomiędzy działaniami EFS i EFRR rozumiany jako spójność celów jest wysoki. Beneficjenci projektów EFRR wykazywali we wnioskach o dofinansowanie planowany do realizacji wskaźnik produktu specyficzny dla projektu tj. „Liczba nowopowstałych miejsc w przedszkolach lub innych formach edukacji przedszkolnej”. Wskazuje to na powiązanie projektu z celem Działania 9.1 (EFS) tj. zwiększaniem liczby miejsc wychowania przedszkolnego. Ponadto wnioskodawcy zostali zobowiązani do opisanie spójności z celami EFS w studium wykonalności. Jednocześnie w ramach studium wykazywano, że infrastruktura będzie wykorzystywana do celów edukacyjnych.</p> <p>W ramach EFS realizowanych jest 11 projektów, które są bezpośrednio powiązane z projektami EFRR. Powiązanie to polega w 9 przypadkach na tworzeniu i utrzymaniu miejsc wychowania przedszkolnego w powstałej w ramach EFRR infrastrukturze oraz realizacji zajęć dodatkowych dla dzieci i ewentualnie wsparcia dla nauczycieli, w 2 przypadkach jedynie na realizacji zajęć dodatkowych dla dzieci, które uczą się w OWP utworzonym lub rozbudowanym ze środków EFRR. Wszyscy beneficjenci, którzy realizowali zarówno projekt EFS, jak i EFRR odpowiedzieli, że projekt EFRR będzie miał kluczowe lub duże znaczenie dla EFS.</p> <p>Warto zauważyć, że większość gmin korzystających ze wsparcia w obszarze edukacji przedszkolnej posiada bazę lokalową, którą można dostosować wykorzystując środki EFS. Jest to możliwe dzięki wysokiemu (15%) poziomowi cross-finansingu. Posiadanie bazy lokalowej przez wnioskodawców to najważniejszy czynnik, od którego zależy poziom komplementarności EFS i EFRR. Za kolejny czynnik uznano usytuowanie wsparcia EFS i EFRR względnie siebie na poziomie Programu tj. wsparcie EFRR uznano za uzupełniające. Istnieje prawdopodobieństwo, że dzięki rozbudowanej infrastrukturze w przyszłości zwiększy się liczba miejsc wychowania przedszkolnego w gminie.</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 2.6</p>
----	--	--

8.	<p>W jaki sposób zapewnione jest wypełnienie w projektach w obszarze edukacji przedszkolnej realizowanych w ramach RPO WP 2014-2020 zasad horyzontalnych, tj. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, zasady równości szans kobiet i mężczyzn, zasady zrównoważonego rozwoju?</p>	<p>W obszarze edukacji przedszkolnej w projektach realizowanych w ramach RPO WP 2014-2020 zasady horyzontalne wypełniane są m.in. poprzez: techniczne dostosowania placówek do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (przede wszystkim ruchowymi) oraz dostosowanie oferty edukacyjnej dostępnej dla osób z niepełnosprawnościami lub innymi specjalnymi potrzebami (zasada równości szans i niedyskryminacji); równy dostęp do oferty przedszkoli dla dzieci bez względu na płeć, dostęp do zatrudnienia taki sam dla kobiet i mężczyzn, stosowanie języka wrażliwego na płeć przez kadrę nauczycielską, zagospodarowanie przestrzeni w przedszkolu, aby nie sugerowały podziału zabawek ze względu na płeć (zasada równości szans kobiet i mężczyzn); zastosowanie energooszczędnego oświetlenia, sprzętów, zmniejszenie liczby drukowanych stron lub druk dwustronny (zasada zrównoważonego rozwoju).</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 2.3.4</p>
9.	<p>Jakie można przedstawić rekomendacje dla okresu programowania 2021-2027 w zakresie wdrażania projektów z zakresu edukacji przedszkolnej?</p>	<p>Rekomenduje się, aby w kolejnej perspektywie finansowej w odniesieniu do obszaru EFRR zastosować analogiczne jak w RPO 2014-2020 kryterium premiujące, w ramach którego projekty z terenów o najniższym stopniu upowszechniania edukacji przedszkolnej uzyskują dodatkowe punkty. Należy natomiast premiować w najwyższym stopniu projekty z gmin, w których wskaźnik upowszechniania edukacji przedszkolnej jest nieco wyższy niż obecnie premiowany tj. 60%. Jest wysoce prawdopodobne, że w 2021 roku nie będzie już gmin o poziomie upowszechniania niższym niż 50%, które są premiowane w perspektywie 2014-2020.</p> <p>Rekomenduje się, aby w ramach RPO WP 2021-2027 ukierunkować wsparcie na obszary o niskim upowszechnieniu edukacji przedszkolnej, dostosowując jednocześnie warunki udziału we wsparciu do specyfiki i potencjału gmin. Zaleca się zastosowanie jednego lub więcej z poniższych rozwiązań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wdrożenie projektu w formule pozakonkursowej, którego celem będzie utworzenie sieci punktów przedszkolnych w wybranych gminach. Inspiracją może być projekt „Kompetentne Przedszkolaki” realizowany w województwie podkarpackim przez Instytut

		<p>Komeńskiego w latach 2007-2013 w ramach PO KL.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) skierowanie do gmin o stopniu upowszechnienia, edukacji przedszkolnej poniżej 60% dedykowanego naboru wniosków w trybie konkursowym (EFS) lub wyodrębnienie alokacji w ramach naboru skierowanego do obszaru całego województwa, 3) skierowanie dodatkowych działań informacyjno-promocyjnych dotyczących możliwości aplikowania o środki EFS do gmin o stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej poniżej 60% (indywidualne kontakty), 4) skrócenie (lub całkowita rezygnacja) okresu trwałości dla projektów, które realizowane są w gminach o stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej poniżej 60%. <p>Rekomenduje się, aby w ramach RPO WP 2021-2027:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) umożliwić realizację projektów w zakresie doskonalenia kompetencji i kwalifikacji nauczycieli, realizacji zajęć dodatkowych dla dzieci oraz wyposażenia placówek wychowania przedszkolnego w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne bez konieczności tworzenia nowych miejsc wychowania przedszkolnego; 2) w naborach wniosków w ramach EFS zastosować kryterium premiujące projekty, w których planuje się realizację działań skierowanych do nauczycieli. <p>Rekomenduje się, aby w ramach RPO WP 2021-2027, kontynuować obecne rozwiązanie premiujące w naborze wniosków projekty, w których co najmniej 50% przedszkoli objętych wsparciem stanowią przedszkola specjalne/ integracyjne lub działania zaplanowane w projekcie służą poprawie kompetencji w zakresie pedagogiki specjalnej.</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 2.3.1</p>
10.	<p>Czy i jaki wpływ miały projekty na poprawę jakości edukacji przedszkolnej w placówkach objętych wsparciem w ramach Działania 9.1? (dodatkowe pytanie badawcze stanowiące</p>	<p>Projekty miały duży wpływ na poprawę jakości edukacji przedszkolnej w placówkach objętych wsparciem w ramach Działania 9.1. Do podniesienia jakości edukacji przedszkolnej w znaczącym stopniu przyczyniło się wsparcie skierowane na podnoszenie kompetencji i umiejętności nauczycieli, organizacja zajęć dodatkowych wyrównujących deficyty dla dzieci oraz wyposażenie OWP w dobrej jakości sprzęt TIK. Wszyscy nauczyciele uczestniczący w badaniu, zarówno ilościowym, jak i studiach przypadków, biorący udział w</p>

	<p>istotną wartość dodaną do założeń SOPZ)</p>	<p>formach doskonalenia umiejętności i kompetencji oraz zdobywania kwalifikacji wykorzystywali następnie swoje umiejętności w pracy. Każdy rodzaj wsparcia skierowany do nauczycieli został przez nich wysoko oceniony – najwyżej studia/ kształcenie podyplomowe. Niemniej jednak w tym obszarze pozostają niezaspokojone potrzeby, głównie w zakresie form wsparcia skierowanych na poprawę kompetencji nauczycieli w obszarze pedagogiki specjalnej.</p> <p>Jak wynika z badania, wszystkie formy wsparcia skierowane do dzieci przyniosły oczekiwany skutek tzn. miały pozytywny wpływ na ich rozwój i przyczyniły się do zniwelowania deficytów. Warto podkreślić, że dla 40% badanych rodziców/opiekunów dzieci motywacją do posłania dziecka do konkretnego przedszkola była atrakcyjna oferta m.in. zajęć dodatkowych. Zajęcia dodatkowe przyczyniają się zatem do podnoszenia atrakcyjności placówek wychowania przedszkolnego, co w konsekwencji może prowadzić do jeszcze szerszego upowszechnienia edukacji przedszkolnej. Należy dodać, że wyposażenie, którego zakup dofinansowano w projektach jest dla nauczycielek i dyrekcji placówek ważnym elementem wspierającym pracę, zwłaszcza z wykorzystaniem innowacyjnych technik. Przekłada się to na budowanie ciekawej oferty edukacyjnej, co pozostaje nie bez znaczenia dla utrzymania miejsc wychowania przedszkolnego. Więcej informacji znajduje się w rozdziale 2.3.2</p>
--	--	---

Lp.	Pytanie badawcze	Kształcenie ogólne
1.	<p>Jaka jest teoria zmiany wsparcia (logika interwencji) w zakresie kształcenia ogólnego? Czy zastosowana logika interwencji pozwoli/pozwoiliła na osiągnięcie spodziewanych wyników interwencji w ramach RPO WP 2014-2020?</p>	<p>W obszarze edukacji ogólnej zdiagnozowano w Programie szerokie spektrum problemów i wyzwań, m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mało nowoczesny system edukacji i nauczania, • niedostateczne wykorzystanie TIK w procesie kształcenia • niskich umiejętności w zakresie praktycznego stosowania TIK zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli • niedostateczne umiejętności uniwersalne u uczniów, • niedostatecznie nowoczesne pracownie i laboratoria, • większe ryzyko wykluczenia społecznego i mniejsze szanse edukacyjne uczniów z niepełnosprawnościami i o specjalnych potrzebach edukacyjnych, a także uczniów osiągających wysokie wyniki w nauce, ale będący w niekorzystnej sytuacji materialnej

		<ul style="list-style-type: none"> • słabo rozwinięte w województwie podkarpackim doradztwo edukacyjno-zawodowe. <p>Opisane problemy i potrzeby znajdują odzwierciedlenie w szerokim spektrum wsparcia edukacji ogólnej, zarówno infrastrukturalnym, jak i kompetencyjnym, obejmującym wszystkie grupy docelowe wymienione w diagnozie: uczniów, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i z niepełnosprawnościami, nauczycieli oraz szkoły. Wszystkie działania mają przypisane w Programie wskaźniki produktów oraz wskaźniki rezultatu. Kompleksowe wsparcie skierowane do różnych grup docelowych pozwala pozytywnie ocenić mechanizmy przyczynowo-skutkowe między podejmowanymi działaniami a efektami. Zastosowana logika interwencji pozwoli/pozwoliła na osiągnięcie spodziewanych wyników interwencji w ramach RPO WP 2014-2020 w obszarze kształcenia ogólnego.</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 3.1</p>
2.	<p>Jaka jest skuteczność wsparcia w zakresie kształcenia ogólnego w ramach osi priorytetowej IX i VI (Działanie 9.2, Poddziałanie 9.6.1, Poddziałanie 6.4.3, Poddziałanie 6.4.4)?</p>	<p>Skuteczność wsparcia w zakresie kształcenia ogólnego w ramach Działania 9.2 i Poddziałania 6.4.3 jest wysoka. Świadczy o tym wysoki stopień osiągnięcia założonych wartości wskaźników produktu i rezultatu oraz wydatkowania alokacji. Do skuteczności wsparcia przyczyniły się trafnie dobrane pod względem potrzeb regionu kryteria oceny wniosków i warunki konkursowe.</p> <p>Pod względem terytorialnego rozkładu wsparcia, największym beneficjentem jest powiat rzeszowski, w którym jest najwyższa wartość projektów w Działaniu 9.2 (13,1 mln zł) oraz jedna z najwyższych wartość projektów z Poddziałania 6.4.3 (4,1 mln zł, zaraz po powiecie lubaczowskim, gdzie wsparcie wyniosło 4,6 mln zł). Pod względem wartości dofinansowania w Działaniu 9.2 znaczącą wartość odnotowały również powiaty jasielski (8,1 mln zł) i stalowowolski (6,7 mln zł).</p> <p>Dla Poddziałania 6.4.4. Instytucje popularyzujące naukę oraz Poddziałanie 9.6.1 Wsparcie stypendialne dla uczniów zdolnych – szkolnictwo ogólne, postępy rzeczowe są adekwatne do etapu realizacji projektu, tj. osiągają zerowy poziom w przypadku inwestycji w regionalną instytucję popularyzującą naukę i innowacje oraz 34,2% w odniesieniu do liczby uczniów objętych wsparciem stypendialnym w programie.</p>

		Więcej informacji znajduje się w rozdziale 3.2
3.	Czy, a jeśli tak to w jakim stopniu projekty wpłynęły na poprawę jakości kształcenia ogólnego?	<p>W opinii badanych biorących udział w ewaluacji wsparcie udzielone w ramach RPO WP 2014-2020 przyczyniło się do podniesienia jakości kształcenia ogólnego. W ocenie rozmówców największy wpływ na jakość kształcenia miały doposażenie placówek w narzędzia TIK i pomoce dydaktyczne, jak także inwestycje infrastrukturalne oraz działania mające na celu podnoszenie kompetencji kluczowych nauczycieli, jako najbardziej trwałe efekty projektów.</p> <p>Na pytanie, czy osiągnięto poprawę jakości kształcenia w placówce/placówkach objętej/yh projektem z Działania 9.2 w wyniku realizacji projektu – 77% beneficjentów potwierdziło to jednoznacznie (odpowieź „tak” 44% i 33% odpowiedzi „raczej tak”; 19% uznało, że jest jeszcze za wcześnie, by ocenić efekt). W przypadku Poddziałania 6.4.3 odpowiedzi „tak” udzieliło 59,1% beneficjentów, a „raczej tak” 36,4%, zatem można ocenić, że wpływ inwestycji infrastrukturalnych na jakość edukacji ogólnej jest dla beneficjentów najbardziej oczywisty.</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 3.3.1</p>
4.	Czy, a jeśli tak to w jakim stopniu interwencja przyczyniła się do zaspokojenia potrzeb ostatecznych odbiorców wsparcia, w tym analiza czy wsparcie odpowiadało diagnozie potrzeb szkół (zatwierdzonej przez organ prowadzący i obejmującej zapotrzebowanie szkół na dany typ wsparcia)?	<p>Ostateczni odbiorcy to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szkoły oraz placówki realizujące kształcenie ogólne • Kadra pedagogiczna szkół prowadzących kształcenie ogólne • Uczniowie i wychowankowie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne <p>Szkoły oraz placówki realizujące kształcenie ogólne</p> <p>Otrzymane wsparcie odpowiedziało na deficyty opisane w diagnozach. Obejmowało wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK oraz wyposażenie w specjalistyczny sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych oraz wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii uczniów z SPE, a także podręczniki szkolne i materiały dydaktyczne dostosowane do potrzeb uczniów z niepełnosprawnością, wyposażenie szkolnych pracowni w narzędzia do nauczania przedmiotów przyrodniczych, w tym dostosowanie lub adaptacja pomieszczeń na potrzeby pracowni szkolnych. 22,2% beneficjentów wskazało, że wyposażenie jest dużym stopniu wystarczające biorąc pod uwagę potrzeby i</p>

		<p>zdiagnozowane deficyty, a 58,3%, że w średnim stopniu.</p> <p>Kadra pedagogiczna szkół prowadzących kształcenie ogólne</p> <p>Wsparcie odpowiedziało na problem niskiego poziomu wykorzystania nowoczesnych technologii w procesie nauczania oraz stosowania metod aktywizujących przez nauczycieli, a także potrzeby w obszarze innowacyjnych metod nauczania dostosowanych do potrzeb ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Odsetek nauczycieli wskazujących duży i bardzo duży stopień zaspokojenia potrzeb w obszarze, w którym podnoszono kompetencje wyniósł 58%. Odsetek beneficjentów, którzy wskazali, że liczba nauczycieli objętych wsparciem jest wystarczająca w stosunku do wszystkich nauczycieli w placówkach biorąc pod uwagę potrzeby i zdiagnozowane deficyty, wyniosła 58,3%.</p> <p>Uczniowie i wychowankowie szkół i placówek prowadzących kształcenie ogólne</p> <p>Szerokie spektrum wsparcia zastosowane w projektach w dużym stopniu odpowiedziało na deficyty uczniów opisane w diagnozach. Otrzymane wsparcie przyczyniło się do podniesienia kompetencji kluczowych uczniów w szczególności cyfrowych, językowych, przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, kreatywności, innowacyjności i pracy zespołowej. Odsetek beneficjentów, którzy wskazali, że liczba uczniów objętych wsparciem jest wystarczająca w stosunku do wszystkich uczniów w placówkach biorąc pod uwagę potrzeby i zdiagnozowane deficyty, wyniosła 50,0%.</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 3.3.1</p>
5.	Czy wsparcie udzielone w ramach RPO WP 2014-2020 przyczyniło się do podniesienia jakości procesu kształcenia w porównaniu do instytucji, które nie korzystały z dofinansowania?	<p>W ramach ewaluacji przeprowadzono analizy kontrfaktyczne, pozwalające ustalić, czy udział szkoły w projektach RPO WP 2014-2020 powodował zmianę jej średniego wyniku w egzaminach zewnętrznych.</p> <p>Wyniki zastosowanej metody kontrfaktycznej pokazują, że udział w projektach RPO WP 2014-2020 nie miał istotnego wpływu na średni wynik egzaminu ósmoklasisty w latach 2019 i 2020. Z kolei w przypadku gimnazjów udział we wsparciu wiązał się z obniżeniem średniego wyniku egzaminu gimnazjalnego z matematyki o ok. 2 p.p. Należy jednak zaznaczyć, że wynik ten w 2019 r. w województwie podkarpackim był wyraźnie słabszy od wyników z trzech ostatnich lat. Osiągnięta zmiana może mieć jednak często</p>

		<p>charakter jakościowy, a nie ilościowy. Jako efekty bardziej istotne z perspektywy nauczyciela, czy dyrektora placówki wymieniane były takie jak: szkoła postrzegana przez uczniów jako bardziej przyjazna, bardziej atrakcyjna oferta edukacyjna, większy komfort pracy nauczyciela, poprawa lub stworzenie relacji szkoły z otoczeniem zewnętrznym, np. pracodawcami.</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 3.3.2</p>
6.	<p>Jaka jest trwałość projektów, w szczególności na ile wykorzystanie TIK w nauczaniu i nauka metodą eksperymentu jest realizowane poza projektem w bieżącej pracy nauczycieli?</p>	<p>W ramach badania zidentyfikowano duży stopień wykorzystywania narzędzi TIK i metod eksperymentu w nauczaniu poza projektem w bieżącej pracy nauczycieli. Co więcej, uczestnicy projektu podkreślają, że nauczanie w formie zdalnej sprzyja wykorzystywaniu na zajęciach pozyskanych narzędzi TIK i pomocy dydaktycznych do prowadzenia eksperymentów.</p> <p>W ocenie beneficjentów, trwałym rezultatem wsparcia w ramach Programu jest zmodernizowana i wybudowana w ramach Poddziałania 6.4.3 infrastruktura. 73% uczestniczących w badaniu ilościowym beneficjentów tego Poddziałania ocenia, że infrastruktura będzie mogła być wykorzystywana przez ponad 10 lat. Równocześnie na pytanie, jak długo widoczne będą efekty projektu, aż 83% beneficjentów Działania 9.2 odpowiedziało, że efekty projektu będą widoczne przez wiele lat. Zestawiając to z wynikami badania jakościowego – odnieść to należy przede wszystkim do zakupionego wyposażenia.</p> <p>Organy prowadzące deklarują utrzymanie i wykorzystanie pozyskanego w ramach projektu wyposażenia; rzadziej deklarowane jest jego uzupełnianie. Z kolei kontynuowanie uzupełniania kompetencji nauczycieli deklarowane jest tylko w zakresie ustawowym. Jeżeli chodzi o prowadzenie zajęć pozalekcyjnych – większość była kontynuowana po zakończeniu projektu (przed zawieszeniem zajęć stacjonarnych).</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 3.5</p>
7.	<p>Jaka była efektywność prowadzonych działań?</p>	<p>Wysoko ocenić można efektywność finansową wsparcia pod względem relacji między kosztami, nakładami i zasobami a osiągniętymi efektami wsparcia. Koszty jednostkowe takich wskaźników jak miejsca w infrastrukturze edukacyjnej oraz wsparcie 1 ucznia wskazuje na wysoką efektywność.</p>

		<p>W Poddziałaniu 6.4.3 analiza średniego kosztu jednostkowego wskaźnika Efektywność kosztowa wskaźnika Liczba miejsc objętych wsparciem dla projektów zakończonych wskazuje na bardzo wysoką efektywność kosztową wsparcia. Najwięcej projektów (64 spośród 85 zakończonych) osiągnęło najwyższą efektywność kosztową, generując niemal wszystkie (97% wszystkich) miejsca. Faktyczny średni koszt jednostkowy w tej największej grupie projektów był ponad 5 krotnie niższy niż wyznaczony limit w kryterium premiującym (określonym na poziomie <85% wskaźnika bazowego, czyli mniej niż 5740,5 zł).</p> <p>W Działaniu 9.2, wartość projektu była uzależniona od zaplanowanego do osiągnięcia wskaźnika „Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie”. Koszt jednostkowy wskaźnika na etapie programowania oszacowano w wysokości 2,5 tys. zł. W projektach osiągnięto znacznie wyższą efektywność kosztową, co pozwoliło ponad 4 krotnie podnieść docelową wartość wskaźnika w Programie. Średni koszt jednostkowy wsparcia 1 ucznia w projektach zakończonych wyniósł 1734,05 zł.</p> <p>Analiza kosztorysów kolejnych edycji programu stypendialnego w Poddziałaniu 9.6.1 wskazuje za zmienną efektywność kosztową wsparcia. W pierwszych dwóch edycjach koszty pośrednie w projekcie nie przekroczyły 7% całości kosztów. W kolejnym roku, udział tych kosztów wzrósł do 17%. W kolejnym roku koszty te zmniejszono. W efekcie koszt jednostkowy wypłaconego stypendium wahał się od 2150 zł do 2400 zł.</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 3.4</p>
8.	<p>Jaki jest poziom komplementarności EFS i EFRR w ramach badanych PI w obszarze kształcenia ogólnego?</p>	<p>Mimo niewielkiej liczby realizowanych projektów komplementarnych poziom komplementarności EFS i EFRR w ramach CT10 został oceniony wysoko. Projekty te cechuje także duże powiązanie celów realizowanych działań. Ich komplementarność polegała w dużym stopniu na modernizacji infrastruktury dydaktycznej, zakupie wyposażenia i pomocy dydaktycznych, które służyły „efektom miękkim”, tj. podniesieniu poziomu kompetencji kluczowych uczniów poprzez wzbogacenie oferty zajęć pozalekcyjnych oraz nauczycieli za sprawą uczestnictwa w dedykowanym im szkoleniach/kursach z zakresu wykorzystania narzędzi TIK oraz innowacyjnych metod pracy.</p>

		Więcej informacji znajduje się w rozdziale 3.6
9.	W jaki sposób zapewnione jest wypełnienie w projektach z zakresu edukacji ogólnej realizowanych w ramach RPO WP 2014-2020 zasad horyzontalnych, tj. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, zasady równości szans kobiet i mężczyzn, zasady zrównoważonego rozwoju?	<p>W obszarze kształcenia ogólnego w projektach realizowanych w ramach RPO WP 2014-2020 zasady horyzontalne wypełniane są poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • otwarty dostęp do rekrutacji do projektu, prowadzenie działań informacyjnych o projektach uwzględniających równy dostęp do informacji dla osób z niepełnosprawnościami, opracowanie materiałów edukacyjnych w sposób niedyskryminacyjny, dobre przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne kadry do współpracy z osobami ze specjalnymi potrzebami, zlikwidowanie barier architektonicznych w budynkach, zaopatrzenie szkoły w sprzęt dostosowany do potrzeb uczniów niesłyszących i/lub słabowidzących, wprowadzenie jednakowego regulaminu dla wszystkich uczestników projektu w obrębie jednej placówki, punkty premiujące dla uczniów z orzeczeniem o niepełnosprawności lub uczniów z mniejszości narodowej (zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami); • kwalifikowanie do projektu ze względu na potrzeby z zakresu kształcenia kompetencji (rekrutacja otwarta), promocję przełamывania segregacji na rynku pracy, promocję udziału dziewcząt w zajęciach uznawanych za „męskie” i odwrotnie (zasada równości szans kobiet i mężczyzn); • edukację, szkolenia i ogólne działania informacyjne w zakresie aspektów ekologicznych (zużycia materiałów, oszczędności energii), dwustronny druk materiałów projektowych, rezygnacja z rozpowszechniania drukowanych materiałów informacyjnych i prowadzenie promocji projektu poprzez przekaz ustny (zasada zrównoważonego rozwoju). <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 3.3.5</p>
10.	Jakie można przedstawić rekomendacje dla okresu programowania 2021-2027 w zakresie	<p>W ramach niniejszej ewaluacji proponuje się następujące rekomendacje dla okresu programowania 2021-2027:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) W projektach przyszłej perspektywy finansowej część wsparcia powinna zostać skierowana na działania w projektach, mające na celu włączanie rodziców w

	<p>wdrażania projektów z zakresu edukacji ogólnej?</p>	<p>działalność szkoły oraz na pedagogikę rodziców, służącą stwarzaniu dziecku optymalnego, domowego środowiska nauki, jego motywowaniu do pracy, a także pobudzaniu aspiracji edukacyjnych ucznia.</p> <p>2) W ocenie projektów przyszłej perspektywy należy zwracać uwagę i uwzględniać w kryteriach oceny to, na ile projekt tworzy produkty trwale podnoszące jakość kształcenia ogólnego, a niewymagające dodatkowego, zewnętrznego finansowania.</p> <p>3) Wsparcie w zakresie poprawy jakości edukacji ogólnej powinno łączyć przede wszystkim działania nastawione na poprawę kompetencji nauczycieli i uzupełnianie deficytów szkół w zakresie wyposażenia dydaktycznego i TIK, jeśli takowe występują. Te dwa typy działań projektowych powinny być traktowane w przyszłej perspektywie finansowej priorytetowo, przy założeniu ich komplementarności w projekcie.</p> <p>4) Wsparcie w przyszłej perspektywie powinno w większym zakresie obejmować takie kompetencje kluczowe, jak porozumiewanie się w języku ojczystym oraz świadomość i ekspresja kulturalna.</p> <p>5) Rekomenduje się przeprowadzenie odrębnego naboru na projekty wspierające edukację ponadpodstawową. Rekomenduje się jednocześnie rezygnację z kryteriów „terytorialnych”, tj. premiujących jedynie obszary wiejskie, na rzecz wzmocnienia znaczenia diagnozy szkolnictwa ponadgimnazjalnego na danym terenie..</p> <p>6) Rekomenduje się minimalizowanie barier uczestnictwa w projekcie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dostosowanie harmonogramu zajęć dodatkowych w szkołach do połączeń transportowych. • Umożliwienie zdalnego uczestnictwa w projekcie osobom które nie mogą być bezpośrednio/ zajęcia hybrydowe (dotyczy nie tylko tych z powodów transportowych, ale też ON, lub w sytuacjach losowych) – konieczność uregulowania uczestnictwa zdalnego jako pełnoprawnego sposobu realizacji projektu • Zapewnienie sprzętu niezbędnego do uczestnictwa zdalnego – np. zakup lub wypożyczenie rutera, kamery, laptopa, opłacenie internetu. • Sfinansowanie kosztów transportu w uzasadnionych
--	--	---

		<p>przypadkach, kiedy inne formy ułatwienia udziału we wsparciu będą niemożliwe do zrealizowania..</p> <p>7) W projektach przyszłej perspektywy finansowej należy uwzględnić temat bezpieczeństwa w sieci (zarówno w kontekście kompetencji uczniów, jak i nauczycieli, a także rodziców). Drugim kierunkiem wsparcia powinno być wsparcie kompetencji cyfrowych rodziców.</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 3</p>
11.	Jakie są bariery dostępu dla uczniów do wsparcia w zakresie kształcenia ogólnego?	<p>W ramach ewaluacji zidentyfikowano dwa rodzaje barier dostępu do wsparcia w zakresie kształcenia ogólnego, mianowicie brak zaangażowania rodziców w proces edukacyjny swoich dzieci oraz niskie możliwości finansowe organów prowadzących szkoły, z czego wynika ich silna zależność od zewnętrznych źródeł finansowania. W przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych, położonych na obszarach słabo i średnio zurbanizowanych, szczególnie dotkliwie dało o sobie znać utrudnienie uczestnictwa w projektach w postaci braku połączeń transportu publicznego. Bariera ta dotyczy również uczniów mniej mobilnych ze względu na niepełnosprawności.</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 3.3.2</p>
12.	Czy wsparcie zaplanowane w ramach kształcenia ogólnego RPOWP 2014-2020 odpowiada na wyzwania województwa podkarpackiego w kontekście aktualnych potrzeb edukacyjnych regionu?	<p>Wsparcie zaplanowane w ramach kształcenia ogólnego RPO WP 2014-2020 odpowiada na wyzwania województwa podkarpackiego w kontekście aktualnych potrzeb edukacyjnych regionu. Wsparcie dla edukacji ogólnej jest powszechne i zrównoważone terytorialnie na poziomie edukacji podstawowej. Natomiast wsparcie dla edukacji ponadpodstawowej wykazuje jednak szereg luk terytorialnych, które nie znajdują wytłumaczenia ani w liczbie szkół ponadpodstawowych przypadających na dany powiat, ani w terytorialnym zróżnicowaniu wyników egzaminów maturalnych. Mimo dużej skali wsparcia, potrzeby szkół kształcących ogólnie nadal pozostają w dużej części niezaspokojone – zarówno w zakresie wyposażenia edukacyjnego i TIK, kompetencji nauczycieli i wyników egzaminacyjnych uczniów, jak również konieczności budowy i modernizacji infrastruktury szkolnej. Ponadto przejście w tryb nauki zdalnej spowodowane pandemią Covid-19 wymusiły nowe wyzwania, m.in. nierówny dostęp do Internetu i sprzętu zarówno wśród uczniów jak i nauczycieli, dostosowanie</p>

		<p>metodyki do specyfiki nauczania zdalnego. Niemniej jednak wsparcie w ramach RPO WP 2014-2020 przyczyniło się do lepszego przygotowania szkół do wyzwań związanych z edukacją zdalną.</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 3.3.3</p>
13.	<p>W jakim zakresie realizacja projektów w obszarze kształcenia ogólnego wpłynęła na zwiększenie współpracy z otoczeniem? Czy powstały sieci współpracy międzyszkolnej? Jaki jest potencjał dyfuzji rezultatów, doświadczeń projektowych poza szkołą biorące udział?</p>	<p>Na poziomie wdrażania Działania 9.2, jak i w poszczególnych projektach współpraca nie była priorytetem dla wnioskodawców. Formuła lokalnej interwencji na poziomie organu prowadzącego/szkoły nie wymusza podejmowania współpracy partnerskiej i jak wynika z badania może prowadzić do rezygnacji z podejmowania partnerstwa. Mimo tego w ramach Działania 9.2 znaczna liczba projektów była realizowana w partnerstwie. Zdaniem połowy ankietowanych beneficjentów realizacja projektów wpłynęła na zwiększenie współpracy z otoczeniem. Jako partnerów w projektach wskazuje się głównie podmioty pełniące wobec beneficjenta rolę usługodawcy. O wartości dodanej partnerstwa decyduje zarówno jego formuła (nie są partnerem podmioty pełniące wobec beneficjenta rolę usługodawcy), jak i typ partnera, którego charakter działalności powinien gwarantować, że takową wartość do projektu wnosi. Partnerstwa nie przyczyniły się jednak do zawiązywania sieci współpracy międzyszkolnej. Mimo to występują sytuacje, gdy z efektów projektów korzystają inne szkoły nieuczestniczące we wsparciu, np. udział uczniów w zajęciach programowych, pokazowych, na różnego rodzaju wydarzeniach edukacyjnych (np. festiwalach nauki, które odbywają się z wykorzystaniem pozyskanego wyposażenia). Rekomenduje się promowanie działań na rzecz podejmowania partnerstwa w projektach służących poprawie jakości edukacji ogólnej. Realizacja zadań w partnerstwie i tworzenie sieci współpracy jako rezultat powinny być dodatkowo punktowane. Kryteria powinny wskazywać, jakiego typu instytucje i organizacje są uznawane za podmioty wnoszące istotną wartość dodaną w projekcie szkoły wyższe, centra doskonalenia nauczycieli, aktywne sieci współpracy szkół/nauczycieli, jednostki badawczo-rozwojowe, zajmujące się doskonaleniem metod nauczania, organizacje pozarządowe, zajmujące się rozwojem edukacji ogólnej oraz firmy konsultingowe, mogące wykazać się dorobkiem w tym zakresie, centra popularyzacji nauki.</p> <p>Więcej informacji znajduje się w rozdziale 3.3.4</p>

